

ЛІТЕРАТУРА

1. Бурлина Е.А. О понятии «Музыкальный интерес», сб. статей вып.2. – Л.: «Музыка», 1975. – 215 с.
2. Шацкая В.Н. Музыкально-эстетическое воспитание детей и юношества. – М.: «Педагогика», 1975 – 200 с.
3. Дем'янчук О.М. Формування музично-естетичних інтересів учнів загальноосвітньої школи. – К. – 1995, десерт. на здобут. наук. ступ докт. пед. наук. – 368 с.
4. Морозова З.П. Процесс формирования музыкальной потребности младших школьников. Автореф. . . канд. пед. наук, – М. 1979, 16 с.
5. Шевчук Т.О. Формування емоційно-почуттєвої сфери молодших школярів у художньо-ігровій діяльності: Автореф. дис. . . канд. пед. наук: 13.00. 07. – К., 2000. – 21 с.
6. Эльконин Д.Б. Детская психология. – М. 1960.— 328 с.
7. Тарасов Г.С. Проблема духовной потребности. – М.: «Наука». – 1979, – 190 с.

УДК 378.147

ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК РУШІЙНА СИЛА РОЗВИТКУ НАУКИ ТА ОСВІТИ УКРАЇНИ

Золотарьова Г.М.

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК РУШІЙНА СИЛА РОЗВИТКУ НАУКИ ТА ОСВІТИ УКРАЇНИ

Золотарьова Г.М.

У статті розглянута інноваційна педагогічна діяльність як умова розвитку освітньої теорії та практики. Обґрунтована важливість проведення інноваційної педагогічної діяльності у системі освіти України.

Ключові слова: інновація, інноваційна педагогічна діяльність, інноваційний потенціал педагога.

**ИННОВАЦИОННАЯ ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ
КАК ДВИЖУЩАЯ СИЛА РАЗВИТИЯ НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ
УКРАИНЫ**

Золотарёва Г.Н.

В статье рассмотрена инновационная педагогическая деятельность как условие развития образовательной теории и практики. Обоснована важность проведения инновационной педагогической деятельности в системе образования Украины.

Ключевые слова: инновация, инновационная педагогическая деятельность, инновационный потенциал педагога.

**INNOVATIVE PEDAGOGICAL ACTIVITIES AS A MOTIVE FORCE
OF DEVELOPMENT OF SCIENCE AND EDUCATION IN UKRAINE**

Zolotaryova G.N.

The article deals with the innovative pedagogical activities as a motive force of development of educational theory and practice. The importance of carrying out the innovative pedagogical activities in the Ukrainian system of education is also considered in this paper.

Key words: innovation, innovative pedagogical activities, innovative teacher's potential.

На сьогоднішній день інноваційність є однією з домінуючих тенденцій розвитку людства взагалі та сфери освіти зокрема. Останнім часом проблема інноваційності у підготовці майбутніх педагогів привертає увагу багатьох науковців, оскільки побудова нової освітньої парадигми відбувається на засадах збереження й розвитку творчого потенціалу та активної життєдіяльності людини у постійно змінюваних соціальних умовах, її спрямованості на самовизначення, готовності до сприйняття та розв'язання нових завдань.

У науковій літературі поняття інноваційної педагогічної діяльності висвітлювалося такими педагогами, як М. Жалдак, І. Носаченко, В. Олійник, В. Паламарчук, А. Підласий, І. Підласий, С. Сисоєва та іншими.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні проблем інноваційної педагогічної діяльності у сфері освіти.

Взагалі-то, поняттям «інновація» позначають нововведення, новизну, зміну, введення чогось нового. Стосовно педагогічного процесу інновація означає введення нового в цілі, зміст, форми і методи навчання та виховання; в організацію спільної діяльності вчителя і учня, вихованця. За В.Ф. Паламарчуком, педагогічна інновація – це результат творчого пошуку оригінальних нестандартних рішень різноманітних педагогічних проблем [6; с. 25]. Інновації самі по собі не виникають, вони є результатом наукових пошуків, передового педагогічного досвіду окремих учителів і цілих колективів.

Педагогічні інновації визначаються за допомогою критеріїв, які засвідчують ефективність того чи іншого нововведення. Беручи до уваги наявний досвід досліджень з педагогіки, визначають такі критерії передового педагогічного досвіду:

- актуальність – критерій, який означає, що досвід спрямований на розв’язання найважливіших проблем навчання, виховання і розвитку учнів;
- оригінальність – означає, що в практиці роботи даного педагога, педагогічного колективу використовуються форми, методи, прийоми, засоби або їх системи, які ще не застосовувалися в умовах сучасної школи;
- висока ефективність – досвід можна вважати передовим лише тоді, коли педагогом досягнуто вищих порівняно з масовою практикою результатів навчання, виховання і розвитку;
- стабільність результатів – виявлений передовий педагогічний досвід характеризується стійкою ефективністю і стабільністю результатів протягом тривалого часу;
- оптимальність – це витрати часу, зусиль учителів та учнів на досягнення результатів;
- оптимальними є ті інновації, що досягають високих результатів при найменших фізичних, розумових і часових витратах;
- можливість творчого застосування передового педагогічного досвіду в масовій практиці [5; с. 153].

Наведені критерії використовуються на стадії первинного ознайомлення з досвідом, а також у процесі його аналізу та узагальнення. Висновок про наявність у тій чи іншій педагогічній діяльності передового досвіду робиться на основі обліку всіх показників, які представляють його загальні критерії. Відсутність хоча б одного з них не дає підстав вважати досвід передовим.

Одними з провідних характеристик сучасного етапу розвитку освіти в Україні є відхід від тоталітарності та стандартизації педагогічного процесу, інтенсивне переосмислення цінностей, пошуки нового в теорії та практиці навчання і виховання. Педагогічний процес потребує управління, тому що він не може бути стихійним.

В освіті виділяють дві важливі проблеми педагогіки, що складають основу інноваційних процесів: проблема вивчення, узагальнення і поширення передового педагогічного досвіду та проблема впровадження досягнень психолого-педагогічної науки в практику. Результатом інноваційних процесів слугує використання теоретичних і практичних нововведень, а також таких, що утворюються на межі теорії і практики. Викладач може виступати автором, дослідником, користувачем і пропагандистом нових педагогічних технологій, теорій, концепцій [1; с. 4-5].

Управління інноваційним процесом передбачає аналіз і оцінку введених учителями педагогічних інновацій, створення умов для їх успішної розробки і застосування. Водночас керівники навчального закладу проводять цілеспрямований відбір, оцінку й застосування на практиці досвіду колег, нових ідей, методик, запропонованих наукою.

Існують декілька обставин, що, на думку І.М. Дичківської спричиняють потреба в інноваційній спрямованості педагогічної діяльності в умовах розвитку освіти. По-перше, розбудова суверенної держави викликала необхідність докорінної зміни системи освіти, методології і технології організації навчально-виховного процесу у навчальних закладах різного типу: ліцєях, гімназіях, авторських школах, коледжах, приватних, недільних, духовних школах тощо. Пошуки, які ведуть колективи навчальних закладів нового типу, можуть збагатити не лише шкільну практику, а й педагогічну науку.

По-друге, виконання соціального замовлення сучасного етапу розбудови нашої держави – особистості, здатної засвоювати й творчо розвивати культуру, потребує постійного пошуку нових організаційних форм, індивідуального підходу до особистості, нових технологій навчання і виховання. В цій ситуації суттєво зростає роль і авторитет педагогічного знання, яке може стати теоретичною базою для нових пошуків, інновацій.

По-третє, змінився характер ставлення учителів до факту засвоєння і застосування педагогічних нововведень. Якщо раніше інноваційна діяльність обмежувалася використанням рекомендованих зверху нововведень, то сьогодні вона набуває дослідницько-пошукового характеру: учитель обирає нові програми, підручники, використовує нові прийоми і способи педагогічної діяльності.

По-четверте, створилася реальна ситуація конкурентно-здатності закладів освіти, спричинена входженням загальноосвітніх навчальних закладів у ринкові відносини, створенням нових типів навчальних закладів, у тому числі й недержавних [2; с. 35-36].

Інноваційні процеси є механізмом інтенсивного розвитку школи та педагогіки. Інновації функціонують на рівнях створення, освоєння і втілення. Дослідниками сформульовано ряд законів перебігу інноваційних процесів.

Закон необоротної дестабілізації педагогічного середовища. Сутність його полягає в тому, що будь-який інноваційний процес вносить у педагогічне середовище необоротні зміни. Цілісна система, що існує, починає руйнуватися і потребує деякого часу для створення нової системи на базі нових елементів або асиміляції старої.

Закон обов'язкової реалізації інноваційного процесу. Будь-який інноваційний процес, в основі якого є педагогічне відкриття, рано чи пізно, стихійно або свідомо повинен реалізуватися. Достатньо пригадати досвід видатних педагогів – А.С. Макаренка, В.О. Сухомлинського, С.Т. Шацького, вчителів-новаторів В.Ф. Шаталова, І.П. Волкова, І.П. Іванова та ін.

Закон стереотипізації педагогічних інновацій. Будь-яка інновація поступово перетворюється у звичні поняття і дії, отримуючи статус стереотипної [3; с. 43-44].

Ці закони обумовлюють і певні етапи функціонування інновацій. На першому етапі інновація сприймається як чужорідний елемент у педагогіці, викликаючи при цьому імовірну різку протидію, здається прожектерством. З часом інновація перевіряється практикою, набуває масового визнання що є другим, частіше за все, найдовшим по тривалості етапом. На останньому, третьому етапі новий підхід до навчання чи виховання стає відомим і входить до системи навчально-виховної роботи [7; с. 163].

Стрижнем усіх інноваційних процесів в освіті є впровадження досягнень психолого-педагогічної науки в практику, вивчення, узагальнення та поширення передового педагогічного досвіду.

Інноваційну спрямованість педагогічної діяльності зумовлюють наступні чинники:

- соціально-економічні перетворення, які вимагають відповідного оновлення освітньої політики;
- прагнення вчителів до освоєння та застосування педагогічних новинок;
- конкуренція загальноосвітніх закладів, яка стимулює пошук нових форм, методів організації навчально-виховного процесу та диктує відповідні критерії щодо добору вчителів.

Головною рушійною силою інноваційної діяльності є вчитель, оскільки суб'єктивний чинник є вирішальним і під час впровадження і поширення нововведень. Педагог-новатор, який є носієм конкретних нововведень, їх творцем, модифікатором, має широкі можливості і необмежене поле діяльності. Він на практиці переконується в ефективності наявних методик навчання і може коригувати їх, проводячи докладну структурування досліджень навчально-виховного процесу та створюючи нові методики. Основною ж умовою такої діяльності є інноваційний потенціал педагога.

Інноваційний потенціал педагога – сукупність соціокультурних і творчих характеристик особистості педагога, яка виявляє готовність вдосконалювати педагогічну діяльність, наявність внутрішніх засобів та методів, здатних забезпечити цю готовність [8; с. 6]. Наявність інноваційного потенціалу визначає творча здатність генерувати нові уявлення та ідеї, вміння проектувати і моделювати свої ідеї на практиці.

Реалізація інноваційного потенціалу вчителя передбачає значну свободу дій і незалежність його у використанні конкретних методик, нове розуміння цінностей освіти, прагнення до змін, моделювання експериментальних систем. Але ж інноваційний потенціал педагога може виявитися лише на тлі його педагогічного досвіду – джерела розвитку педагогічної науки, підґрунтя зростання професіоналізму, майстерності вчителів-практиків. Постійне вивчення, осмислення та оновлення педагогічного досвіду зумовлене змінами парадигм освіти, концепцій навчання й виховання, форм і методів практичної діяльності педагогів. Але часто в практиці роботи загальноосвітніх шкіл він ігнорується, оскільки не у всіх вчителів та керівників освітніх закладів сформована потреба та навички щодо його вивчення, та застосування [4; с. 37].

Педагогічним досвідом називають систему педагогічних знань, умінь і навичок, способів здійснення творчої педагогічної діяльності, емоційно-ціннісних ставлень, здобутих у процесі практичної навчально-виховної роботи. Існує два різновиди педагогічного досвіду: масовий і передовий. Під першим розуміють досвід, що формується на основі масового завдяки оволодінню об'єктивними педагогічними закономірностями. Під передовим педагогічним досвідом мають на увазі діяльність педагога, яка забезпечує стійку ефективність навчально-виховного процесу шляхом використання оригінальних форм, методів, прийомів, засобів навчання та виховання, нових систем навчання і виховання або вже відомих форм, методів, прийомів, засобів роботи на основі їх удосконалення. Передовий педагогічний досвід розрізняють за обсягом і рівнем творчої самостійності його автора.

Висновки. Таким чином, у процесі інноваційної педагогічної діяльності з'являються нові засоби її подальшої реалізації, тобто нові педагогічні інновації, що прискорюють розвиток діяльності та вдосконалюють отримані результати. Саме такий характер педагогічної діяльності спонукає освітян до пошуку нових підходів, освітніх технологій, а відтак сприяє формуванню позитивної психологічної настанови щодо роботи, кар'єри, врешті решт, інноваційна діяльність виступає рушійною силою у піднесенні ролі педагогічної науки.